De

Claustris Svio-Gothicis,

Disquisitio Historico-Ecclesiastica,

cujus Particulam XIII

Auctoritate Max. Ven. Theol. Ord. Lundens.

p. p.

PETRUS WIESELGREN,

Respondente

ANDREA HERM. BOGISLAO LIND,

Oelando-Calmariensi.

In Acad. Carol. Audit. Maj. die 1 Maji MDCCCXXXIII.

LUNDÆ,

TYPIS EXCUDIT C. F. BERLING,

UNIVERSITATIS TYPOGRAPHUS.

MDCCCXXXIII.

Till

En vördad Faster,

Enkefru Grosshandlerskan

GUSTAVA LOVISA LUNDBERG.

Du, som vid Modershjertats slag
Mig ledt med Fadershand
Mot Lagerfesten! — emottag
Den första krans jag band.
Den ringa är, men ringa ej
Den tacksamhet, som står
I minnenas förgät mig ej
Och Bogislai varma tår.

Med djupaste vördnad och innerligaste tacksamhet,

af

A. H. B. LIND.

Fratres hujus conventus suam ipsius contexerunt historiam. *Annales Wisbyenses* adeas in S. R. D. I: 251—266, & S. R. S. I: 1. 32—39. *Necrologium Gotlandiæ Fratr. Minor. in Wisby* Langebekii ipsa manu descriptum S. R. D. VI: 557—573, de quo S. R. S. I: 1. 32. "neque in cod. Dela-Gard. neque apud Ludewig obvia, primum ex archetypo descripsit Rev. Nordin & nos inter Ecclesiastica sub N:o C. dare constituimus" (nulla de editione in S. R. D. VI mentione facta —?—). Quæ scripta consulens etiam observet: *Dipl. Sv. I:* 853. Fundatum 1233. *S. R. D. V:* 514. *G. Wallin Gotl. Sml. I:* p. 144 &c. *In Dipl. Lgbr. T. I.* 1317 Frater *Hegnerus, Hegher* apud Klingwall II h. p. 9. 1390 Fr. Albertus Gardianus Wisbicensis testificatus est, quod viderit privilegium Bonifacii a. 1296 datum clero & populo Gotlandiæ de decimarum distributione antiquæ consuetudinis in tres partes, quarum una deputaretur fabricæ Ecclesiarum, secunda usibus clericorum, tertia pauperibus eroganda. *Rhyzelius* fere nihil præter donationes Magni 1293 Ducumque 1318 adferenda habuit. De exstructione Tottiana vide *Klingvall.*

Litteraturæ

laude floret. *Bibliotheca* sine omni dubio heic quærenda, in qua, ut Vastovius in dedic. R. Sigismundo annuntiat, 2000 *codicum duntaxat vetustissimorum numerabantur; et recentium præterea ingens numerus.* In *Wisby Gotlandiæ civitate apud coenobium religiosorum Ord. Bened.* eandem quærit. Messen. in dedic. T. XV *Scond. Illustr.* R. Gustavo II Adolpho indicat vastationem *Bibl. Wisbycensis,* quæ binis codd. optim. vetustissimorum millibus abundabat. Quæ urbs cum Fratres Bened. Ord. non conplecteretur & cum tanta Franciscanorum esset librorum copia, teste Diario, ut Nova Bibliotheca ædificanda esset, his non temere librarius iste apparatus adjudicatur. De cujus copia idem protulit Ziegler in *Descriptione* Schondiæ 1532. 1409 Hermanus Sasse XII libros Bibliothecæ donabat, inter quos Ovidium Moraligatum. Testam. vide Annal. Eccl. II: 508. 1442 Reparata & ædificata est *nova libraria. Ann. Min.* 1401 ob. Fr. Jac. de Herwerde Bacharius Parisiensis in vitibus, qui reliquit Postillam - - - 1344 Ob. Egbertus Organista, qui sibi fecit organa in nostra Ecclesia. *Necról.* Hic scripta est: *Chronologia Svecica Ex codice Minoritarum* Wisb. 815—1412 in S R. S. I: 1. 39—47.

*) Jam 1120 Ovidium Wisbyenses legebant. Tum hinc vocatus est *Gislo Finsson* Rector laudatus, scholæ Holumensi Islandicæ ut præficeretur, qui Ovidium discipulis explicuit. *W. H. A. A. H. IV:* 138.

147. Ystad.

(Urbs Scanica).

Claustrum Fratrum.

Monasteriologi

Messen. Hermanss. Rhyz. Daugaard.

Huic addamus, quod de illo cl. mentio fit in *Dipl. Sv. I:* 812; *Dipl. Cap. Lund. T. II: n.* 311, 365, 380, 382, 389, 401; *Dipl. Langeb.* 1472: Alle men . . helse wi Brother Jens Koth Custos oc Gardian i Lund, Broder Oluff Matson Gardian i Ystadh oc alle Convents Brödhre i Malmoge oc bodhe for:de Closthre - - - at æffther thi at wi mwe icke haffwæ Landzgotz til eydom eller försvar i wor Orden, thet wi medt wor fry wilge . . solt welb. Swen Oluff Stigson aff Bollorp alt thet gotz, som liggher i Ingelstorp uthi Ingelstadz herreth . . Prædia ista dederant *Andris Pepp & Frw Barbara H:r Stigh Olssons æffther löwere*, eis conditionibus, *at ther skal hollees III messer for Bernardini alther i Ystads Closter, . . . it. för S. Antoni altare i Malmoge Cl . . . It. for S. Brandani altere i Helligglöseres Capelle i Lund* 1) . . . Giffwith oc screffwith i Ystadh Aar æ. G. b. MCDLXXII wndher wore æmedez indciglæ oc for:de thry Closthres. 1503 *Hemm. Bröstorp til grabrödere i Ysted* 1 *pund korn* testamento assignat.

Litteraturæ

testimonium insigne conservat ipsa Ecclesia claustri, quod in lucem edidit studii antiquitatum apud nos revocator meritissimus *Sjöborg* in *Saml. för Nord. Fornäl. T. III:* p. 103—105 Pl. 1. & 2 fig. 1. Inscripta enim muro est recensio omnium per orbem dispersorum Conventuum S. Francisci Ord., historiola precedente ipsius claustri Ystadiensis. Ex qua expositione quantum cognitioni geographicæ profuerit Ordinum migrationes colliges. Ordo in XXX provincias tum dispositus: "Provincia Peloponesis habet Custodias VI, loca Fratrum XLIX, loca S. Claræ XVIII., Prov. Lyciæ (in Asia Min.) - - Terræ Sanctæ - - Portugalliæ - - Ciciliæ - - Romaniæ vel Græciæ - - Hungariæ - - Bohemiæ - - Hiberniæ - - Angliæ. &c. &c. *Provincia Dacia* inter *Vicariam Holsatinensem* & *Prov. Saxoniam*, adnotationi de urbe *Lunda Scaniæ* intime adnexa, non est, ut docet Sjöborg: "*Dacia, innefattande Moldau och Wallakiet* &c." sed eadem regio terræ, cujus natio ad Univers. Parisiensem

---

1) Forsan *Abbatia illa S. Salvatoris*, de qua Sect. I: p. 18—21, *Capella* mox facta fuit, quæ, adventientium Franciscanorum possessio evasit.

dicta est *Daciæ* (Dan. Suec. & Norv.) Hæc "habet cust. VIII, loca Fr. XXXV loca S. Claræ II." (hæc Roeskild. & Stockh.)

XII Johannitarum.

Johannitæ s. Fratres Hospitalitatis historiæ humani generis gloriam haud exiguam semper tribuent. 1048 Hierosolymis prima Ecclesia Monastica S. Johanni Baptistæ dicata surrexit. 1120 Papa confirmavit Regulam, quam proposuit Raymundus du Puy. In tres classes Ordo divisus est 1 *Equitum*, 2. *Capellanorum*, 3. *Armaservantium* (Serventi d'armi) Hi providerent ægrotantibus & peregrinantibus. Cui cum Ordini ensis datus sit, in historiam gentium vim maximam exceruit. Adhuc Ordo superstes. Hic *Rodijs herrer S. Johannis Orden, the haffva svart cläder och hvijt korss uthi, sådåre och än jtt Johanniter Orden med svart cläde och hvijt korss. O. Petri. v. Troil l. c. p.* 10

Si ad Ordinem admittendum requireretur ut Commendatores, classibus tribus imperantes offenderemus, in Svecia vix numerum Ordinum hic *Militaris Ordo* augeret.

Commendatorum umbra tamen obvia. *Pontopp. An: Eccl. II:* 103: Universis . . Fr. Oliverius de Seyn Prior Domus Hospitalis b. Joh. Hieros. in Andworthæskaugh - - In cujus evidentiam sigilla fratrum nostrorum . . . sc. *Johannis Sacerdotis Commendatoris* Ripis . . *Johannis Commendatoris Lundis* 1311. Hoc uno momento de Commendaturia in Scania mentio fit. In Sect. I: p. 13 sq. allata probare videntur, non Lundæ *Claustrum fuisse Johannitarum,* tantummodo *Domos S. Sp. & Leprosorum,* (S. Georgii) quarum præfecti *Provisores* nuncupabantur. Circa an. 1311 Lundæ tamen Johannitas fuisse litteræ quædam mscr. in Bibl. Löberöd. (ex Arch. Stierneld.) ostendunt: "An. 1312 d. 2 Maji på Påfvamötet i Wienne förstördes H. Tempel Orden, thå - - gingo breff therum - - till Lunda Capitel, thet ther indrogh godsen åt Johanniter Riddarne." Quo tempore domibus istis Commendator (advena?) præfuisse videtur. In *Chron. Rhythm.* vox *Komptare* bis occurrit, quam a *Commendatore* nonnulli contractam habuerunt. "Then *Komptare* loto Swenske forstanda . . . *Komptaren* oc Hanis toko tha swara" . . *Gudz Riddaren och Komptaren* i årsta Gerdt van Welii an. 1461 decimam, quam *antecessores* ejus in Årsta pastoribus in Öster Hanninge dederant, privilegiis Ordinis sui nixus solvere recusat. *Peringsk. Bullar. Knipp.* 57, *n.* 35 *Militum* haud certam suspicionem monumenta indunt. *Gudz Riddaranna foghato Otto Nagheel* offendis in *Linköp. Bibl. Handl.*

I: 243; ejus vero dominos non in Eskilstuna, sed in Cypro quærit Tibell. Eques Nanne Abiornason e Sparreorum prosapia 1), intravit religionem "Cruciferorum in Eskilstunom," 2) postea prior factus. Eques & Senator M. Gren confrater eorumdem an. 1469 3). *Italice* Prioribus Sveciæ adscripserunt Milites Rhodii 4). De Milite S. Johannis in Claustro Krokek sepulto vide Sect. II: p. 37. Claustra vero *Capellanos* & *Arma servantes* concludentia sine dubio hic a nobis observanda sunt.

148. Eskilstuna.

(Oppid. Sudermann.)

Monasteriologis omnibus innotuit.

Monographiam præstantem Claustri hujus an. 1255—1523 florentis proposuit Vir etiam dissertationum laude cumulatissimus *E. M. Fant* in *Antiquitatibus* Eskiltunensibus, qua contenti simus, dum instructior aderit auctor. Consulenda: *Tibell l. c. S. R. S. T. II:* 394. *Handl. rör. Skand. Hist. XVII:* 125, 128. *v. Engeströms Permbref p.* 24. *Link. Bibl. Handl. II:* 205; *v. Troils Handl. IV: p.* 358. Litteras Confr. Laurentii correctiores, quam apud Rhyz., in *Dipl. Lagerbr. T. II* cernes. Hic *Presbyteri* haud raro obvii. Prior ultimus *Pastor* in Wingåker factus est.

149. Kronobäck s. Mönsterås.

Claustrum in provincia Calmariensi Smol.

Monasteriologi

Vastov. Messen. Sparrm. & *Rhyz.* Johannit. nuncupant. Idem & Kronoberg Wexion. confundit *Hermanss.* qui claustrum incerti Ord. ad *Mönsterås* investigat, rudera Kronobäckiana calcans. Cujus confusionis non insons Messenius habeatur. *Sc. Ill. T. V: p.* 100.

Domus Hospitalis

initio fuit, *Norrobyggd* vel *Öknobäck* dicta. 1242 Svantopolk Legif. Ostrog. cambium cum domo hosp. iniit. Rudera ipsius in saltu *Spetalehult* dicto diu conspicua. Qua de domo testatus est R. Gustavus I, cum an. 1529 ruricolæ de claustri Kronobäckensis defectu questi sunt. Opinatus est idem in domum hospit. rediturum, "*emedan Kronobäck i förstonne icke är funderat*

1) E. Benzelii adnotatio. 2) Diar. Wadst. 1405. 3) Tibell om Seraph. Ord. p. 76. 4) Cod. Dipl. del Ordine Gerosolimitano. Lucca 1737 p. 90. *Suhm XIII:* 177.

och bygt til et Kloster för Munkar och Präster at ther uppehållas, vtan till ett Hospital, i hvilket fattige, spetälske, och andra krancka menniskior skulle hafva tillflycht och af Guds allmoso försörjas i theras lifstid 1)."

Claustrum.

1479 Claustrum subjiciebatur domui Eschilstunensi Ordinis S. Johannis Hierosol. in Svecia principali. 1480 Steno Sture & Senatus R. S. Hospitali Coronæ Öknebäck, seu ut jam dici suevit Kronobäck parochiæ Mölstadåhs eadem privilegia cum Eskilstuna concesserunt, ita ut sine regis concessu Priores nec eligi nec deponi possent, Rex solus controversias inter eum & fratres exortas dirimeret omnique Episcopi Lincop. exactione immunes forent. Ægrotos autem probe alerent adque pecunias ab Eskilstuna in Rhodum quotannis mittendas suam symbolam conferrent 2). An. 1486 Thuro Thuronis (Bielke) R. Marsch. Capitaneus Castri Calm. Legif. Oeland. in *claustro Cronobäck* sepilivit filiam, cujus monumentum sepulchrale in eccl. Mönsterås adservatur. Anno Dni M:o CCCC:o LXXXV:o in festo XI:o M:o. Virg. obiit nobilis Virgo Barbara, filia Dn. Turonis Turason. Orate Deum pro Ea. 3). 1529 vide supra. Templi Claustri S. Gertrudis s. *Mönsterås Kloster* rudera in horto Kronobäckiano conspicua. Claustrum sedem Tribuni Militum Calm. R. Carolus XI fieri jussit.

150. (?) Lund.

Claustrum Fratrum.

Monasteriologorum Daugaard solus tale admitit.

De quo vide Sect. I: p. 12, 15, ubi dubitationem e silentio diplomatum (Codd. Necrologii & Lib. Dat. jamjam fuit notissimum) probare conati sumus. De Domibus Sp. S. & Leprosorum, post enumerationem claustrorum Sjöborg: Spetelöfs Kloster och H. A. Kl. voro deremot snarare barmhertighets inrättningar." *Saml. för Nord. Fornälsk. T. II:* 162. De *Domo S. Sp.* vide in *Dipl. Capit. Lund. n.* 174. (1398 Margaretha in testam. dedit infirmis lepre morbo tactis in domo S. Georgi *prope* Lundas.) n. 271, 311, 358 (ubi testis adest "*provisor* domus S. Sp. Jon Andersson") 361 (hospitale Sp. S.), 365, 380, in *Dipl. Langebek*, 1503 &c. In *Dipl. Corylandri* (fol. 6) 1439 Christoffer Danmarks förståndare *Spetallet och helliggeistes huuset Archidiacono Lundensi* soli subjiciendas enuntiat.

---

1) v. Stiernm. apud Rhyz. 2) Peringsk. Dipl. T. XVIII. Tibell l. c. p. 96. Fant in Antiqq. Eskilt. p. 13. Dalin S. R. H. II: 792. Tuneld VIII Ed. III: p. 579. 3) Ölands Hist. af Ahlquist II D. 1 b. p. 289.

Archidiaconus enim "*berettet* och bevist för oss och voris Raad, at ingen anden bör at raade, före at staa och i werie at hafve, uden hannem och hans *efferkomere*:" quod confirmavit R. Christiernus a. 1470. 1564 R. Fredericus protectionem vovit: wart Hospitall vid Lund Dessliggiste Helliggeist huus d. st. med de fattige och deres tilliggende Bönder och thiennere. De *Domo Leprosorum* vide *Dipl. Coryl.* 1333 a Magno Rege *leprosis de civitate Lund.* 1361 a Waldemaro R. Danorum *leprosis in Civ. Lund.* 1414 ab Erick Koning *alle dj som i Spetall æhre i Lund,* 1446 a Christopher Koning *alle dhe som i Spedale ehre i Lund*, 1449 a Christiern Koning *alle dhe som i Spidale æhre i Lund,* 1487 ab Hans koning *alle de som erre i Spedel i Lund,* 1514 a Christiern koning *Menige Brödre och Systre i S. Jörgens Hospital vdj Lund, derris Hion och wordnade,* 1549 a Christian konung menige *Br. o. S. i S. J. h. i Lund,* 1565 a Frederich koning *S. Jorgens Hospital i Lund och fattige dersammest. med deris goudtz Bynder och tienare* protectio annuntiatur. Nulla mentio Priorum vel Fratrum Sacerdotum Armaservantiumque.

151. (!) Stockholm.

Claustrum Fratr.

Apud Monasteriologos omnes occurrit.

Vestigia levissima. 1521 Dnus Johannes de Nykyrkion Frater factus est in Convivio Corporis Christi Holmensi. Dnus Bartholdus Prior ibid. dedit fidem pro pecuniis; unde colligi posse putat Murberg Nykyrkion Ecclesiam fuisse Johannitarum 1). In Recessu Arosiensi a. 1527: "Thesslikes om the kyrkior o. kloster som ligga på Malmena, utan för St. stad - - så må the nederbrytas att förbättra stadsmurarne, emedan inne i staden äro nog Kyrkor och kloster," Claustra omnia quæ novimus intra muros, præter S. Claræ, sita fuerunt. Quod si *Claustra* extra portas admittenda, de Claustro S. Johannis potius, quam nomine omnino ignoto cogitandum est. Forsan tamen sub claustrorum nomine in Rec. Aros. domus variæ Ecclesiarum intelligantur. Ad *Johannis* Gränd situm supposuit *Elers: Om Stocholm* I: 165. Adversum domui And. Keit 2) antea Claustro Wadst. subjectæ, opinatus est *Lundequist om Stockholm I:* 279. In *Olai Petri Tenkiebok fol.* 164 S. Johannis Prebenda; in *v. Troils Handl.* II: 276 S. Johannis kyrkia occurrit.

152. Söderköping.

(Oppid. Ostro-G.)

Claustr. Fratrum.

Monasteriologi

Messen. Spegel, Hermanss. & *Rhyz.* consulendi.

1) W. H. A. A. H. II: 212. 2) v. Stiernm. Möt. Besl. I: p. 73.

Claustri apud Messenium tantum nomen invenimus. 1293, 1314 & 1318 Magnus (Engel), Birger (Brahe) Ducesque E & W. hospitali Sudercop. d. d. (inter hospit. a. 1318 locum habet Sudercopense). 1341 Dn. Ingulphus de Hospitali Sudercop. 1380 Dn. Henricus Johanssonius förman i Helgandshuset. 1436 Dn. Ulpho Haraldi, som hade Hospitalin i Söderk. 1454 Dn. Thorstanus Sunassonius *Prestbyter* & Curatus Hospitalis. 1463 Dn. Johannes Kyrkiopräst i Skinberga och helgandshus förestånd. 1466 Ericus Nicolai (Oxenstj.) d. d. *v. Stj. H. M.* 173. 1468—75. Dn. Gudmundus Munk curator Hospitalis Sp. S. 1477 Ericus Erici (Gyllenst.) Jvarus Axelii (Tott) & Canutus Eschilli (Baner) qui, nomine uxorum, jus ad hanc dom. Sp. S. patronatus possederunt donum dederunt misericordes*in "the fattige almosebarn, som ther ledo nöd och hunger." 1480 Dn. Everdus Renlifwis man och förestånd. för Cronones Hosp. 1494 Fr. Bernhard. Kempe de Sudercopia. 1495 Magdalena Tott curiam dedit. E. a. Fr. Ericus Nicolai Ord. Minor. 1) de Hospitali Leprosorum. 1500—16 Dn. Joannes Olavi (Rolff) prestbyter & Prior Hosp. S. Sp. 1509 Margaretha Lagesdotter, Niclas Claussons enckia curias dedit "Riddarens S. Örjans orden uthan för S. 1520 Magnus Hederlig man Prior i Helgands Hospital. Quæ omnia *Claustrum* vix indicant. At 1516 typis hic exscribebant litteras indulgentiarum & confraternitatis *Frater Johannes Olavi Prestbyter & Prior totusque conventus hospitalis S. Spiritus extra oppidum Sudercopen. Linc. dioec.* notificantes, quod Hospitale suum S. Sp. Apostolicæ Sedis auctoritate incorporatum esset hospitali S. Sp. in Saxia de Urbe, ejusdem privilegiis & gratiis omnino gaudens. Vide Skriftl. *Bevis till B. Chrön. af H. Spegel* n. 43. 1523 Ingeborg, Nicolai Eskilli (Baner) relicta curias dedit til Helge-Ands Clostret i Söderkiöp. S. Jöran til lof och den store Guds helge äfwert til heder och wördning. v. *Stj. H. M.* 175. 1527 Hospitale factum. — In *Tuneld VIII Ed. III* p. 88 *Johanniter klostret, S. Örjans* kl. & *Helgeandshuset* distinguntur.

XIII. Præmonstratensium.

Norbertus, postea ArchiEp. Magdeburgensis & in Sanctorum ordinem relatus in *prato* (a Deo.) *monstrato* (pré monstré) a. 1120 asseclas, S. Augustini regulam sequentes collegit. In numerum *Monachorum* hi Augustiniani sine omni hæsitatione referantur. Reformatione exorta Ordo 2000 claustris (500 Monialium) dominatus est. Jam in Bohemia imprimis viget.

Claustra omnia hujus Ord. in ArchiEpiscopatu Lundensi condita fuerunt. Sic Daugaardio paucissima tantum addenda habemus.

---

1) Etiam alii Gardiani & fratres Minores Suderc. præfuerunt Hospitali ibid. *Rhyz.*

153. Bäckaskog.

Claustr. in Scania. Fratr.

Monasteriologi.

Messen. Bened: Cist. Byrkeschogense (?) *Rhyz.* Cisterc. *Daug.* Præmonst.

De initiis.

Abbatiam de Wä huc translatam fuisse, plerique opinantur. Numne, antequam *Abbates de Saltu* huc venerant, *Claustrum Benedictinum* supponatur? *In. Silva*, 12 mill. Lundâ distante Anselmus, quidam "Vir Claustralis," habitavit. *Lagerbr. S. R. H. II:* 68.

In *libro Dat.* VI Kal. Maj. "Ob. Adam Abbas de Saltu S. Mariæ. In *Dipl. Sv. I: n.* 812; In *Dipl. Capit. Lund. n.* 311, 361, 365, 380, 404; in *Dipl. Lagerbr.* T. I. 1320. T. IV 1269; in *Dipl. Langeb.* 1411, 1443, 1500. 1509; in *Dipl. Kil. Stobæi* 1452, 1509, 1542, in *De la Gard. Arch. III:* 27—29. (Niels Jepssen Abbiit) observentur.

154. Tomerup.

(Oppid. olim Scan.)

Claustrum Fratrum.

Monasteriologis.

Messen. Bened. Cist. Tomelrupense. *Hermanss.* incert. Ord. *Rhyz.* Cisterc. *Daug.* Præmonstr.

Consulas. *Dipl. Sv. I:* 812, *Dipl. Capit. Lund. T. II: n.* 311, 361, 365, 380, 382, 404. *Dipl. Lagerbr.* T. I: 1382. T. II:1419, 1436. 1757—92. T. IV: cujus dimidia pars diplomata hujus Cl. continet. *Dipl. Langeb.* 1333, 1344, 1388, 1419, 27, 33, 35, 42, 57, 7591, 92, 93, 99, 1502. (?), 31, 32. *Dipl. K. Stob.* 1333. Vide *Sjöb. Skånes Hist. o. Beskr. I:* 32, 33, cujus "duo claustra" de claustro S. Petri & domo S. Georgii intelligantur.

155. Wä.

(Oppid. olim Scan.)

Claustrum Fratrum.

Monasteriologi.

Rhyz. in adumbratione Cl. Bäckaskogensis & *Daugaard* idem sub no-